# Dezideratul adaptării conduitei culturale la transformările şi realităţile geopolitice. Câteva exemple din trecut demne de atenţia actualităţii

Lucia OLARU NENATI

Acum, prin aderarea României la Uniunea Europeană suntem în faţa unor modificări ale paradigmei existenţiale ale naţiunii noastre care, pe de o parte, produc multiple schimbări de conduită colectivă şi individuală, pe de alta parte, solicită un serios proces de adaptare a acesteia la noile realităţi. Dacă privim în istorie, vedem că asemenea puncte nodale au mai existat în diacronia noastră naţională iar marile evenimente istorice şi politice care au marcat-o precum, de pildă, Marea Unire din 1918 - de la care (Nota bene!) se împlinesc în acest an 90 de ani, au antrenat considerabile demersuri de consolidare în planul conştiinţei. Astfel, personalităţi preocupate de destinul naţiunii au învederat consolidarea Unirii teritoriale prin cea culturală şi spirituală, angajând mari eforturi de conştientizare şi de realizare a acestui deziderat de importanţă capitală în evoluţia naţională. Acestea considerau în mod justificat că unirea teritorială nu poate dăinui fără unirea prin cultură. Eforturile lor, modalităţile pe care le-au utilizat, rezultale obţinute pot constitui azi, când o altă modificare geopolitică a antrenat naţiunea noastră, un model adaptabil la noile realităţi.

Detalind aspectul luat în vizor, găsim numeroase exemple de acest fel asupra cărora ne-am oprit în lucrarea noastră recent aparută[1].Vom produce câteva, spre exemplificare, oprindu-ne la argumentele vehiculate, nu neapărat de către nume de notorietate în pagini centrale de mare tiraj ci, dovedind manifestarea fenomenului in profunzimea arealului teritorial naţional, la aserţiuni formulate de către publiciştii care se exprimau în paginile unor reviste apărute în preajma Marii Uniri în oraşe „de margine", la Botoşani, Cernăuţi, Suceava ş.a. În acest sens, în articolul-program al revistei „Junimea Moldovei de Nord"[2] se face vorbire despre necesitatea de adaptare la mutaţiile geopolitice recent survenite, punându-se în evidenţă intenţia revistei nou apărute de-a se situa în contextul „stării de lucruri nou creată în ţara noastră şi în special aici, în partea nordică a Moldovei", prin modificarea geografică a graniţelor ţării când, "prin unirea Basarabiei şi Bucovinei, am ajuns din nou în hotarele vechii Moldove a lui Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare." Aşadar, revista îşi propune din start să se racordeze la noua realitate istorico-geografică şi care ridică "o samă de noi probleme naţionale, economice, agricole, culturale" etc, pentru soluţionarea cărora "o grea muncă ne aşteaptă, la care cu toţii suntem datori să contribuim."

[1] Nenati 2007.

[2] „Junimea Moldovei de Nord", an I, nr.1, ianuarie 1919.



BDD-V417 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

La fel, în paginile „Revistei Moldovei”[3] se vehiculează idei asemănătoare. În articolul - program al revistei, intitulat *Primul cuvânt* şi semnat, impersonal şi solidar, „Revista Moldovei”, observându-se că „acum, în pripa unei organizări noi, totul se vede şi se croieşte în mare, unitar nu regional”, iniţiatorii noii reviste sunt conştienţi că „nevoile de cultură ale diferitelor ţinuturi rămân deci în mod vădit pe seama noastră, a celor ce le ştim şi trăim în mijlocul lor." Susţinând astfel, aşadar, şi aici, virtuţile localismului creator, revista nu vrea să se închidă într-un orgoliu al izolării, exprimând încrederea în izbândă prin gruparea a cât mai multe forţe creatoare de oriunde prin care noua publicaţie "va fi tot mai mult „Revista Moldovei*”*, prin cuprinsul ei şi prin firea însăşi a lucrurilor, nu prin o voită tendinţă de regionalism şi separaţiune", scopul apariţiei acestei noi publicaţii fiind acela de-a face „să se audă şi glasul acestui colţ de ţară în concertul cel nou al culturii româneşti”.

Scopul esenţial al acestui demers publicistic, acelaşi ca şi cel urmărit de „Junimea Moldovei de Nord”, consolidarea culturală a recent înfăptuitei Uniri, este reluat şi exprimat mai limpede într-un alt articol programatic, intitulat *Porunca vremii* (An I, nr.1), semnat de preotul Toma Chiricuţă, unul dintre colaboratorii de valoare, conştiinţă şi prestigiu ai revistei botoşănene. Exprimându-şi bucuria că „neamul românesc atinge acum un pisc culminant al evoluţiei sale”, acela de a-şi fi cucerit „pentru statul său un hotar, care-i îmbracă aproape toată întinderea fiinţei lui etnice”, el relevă că „aceasta-i doar un popas în istoria creşterii unui neam” căci, „după creşterea în întindere trebuie să urmeze neapărat şi creşterea în adâncime: după făurirea hotarului fizic, un neam trebuie să-şi făurească şi hotarul său sufletesc”. Aici intervine cuvântul cheie: „cultura”. „Iată cuvântul care exprimă imperativul categoric al generaţiei noastre. Ceea ce a cucerit războiul trebuie să apere cultura.” Dar această concepţie nu e văzută doar în mod fragmentar, sub aspect regional, izolat, fie ea şi aceea înalţătoare şi salutară a ridicării unui neam, ci ca o contribuţie la cultura universală, căci « cultura familiei, a tribului, a naţiei sau a rasei care, cuprinzându-se unele în altele ca nişte cercuri concentrice, se pot întinde până la cea mai largă întindere a cercului culturii care nu poate fi alta decât cultura umanităţii”. Iată aşadar expunerea unei concepţii de cea mai stringentă şi eficientă actualitate ce relevă cu o claritate de cristal unicul raport posibil între local, naţional şi universal, exprimată intr-un colţ de pagină provincială în anul 1921. Continuându-şi aserţiunea semnatarul relevă că dezideratul acesta se obţine prin muncă, dar el depinde şi de suflet căci ”pentru ca munca unei colectivităţi să devină cultură trebuie ca din înalturi să cadă deasupra-i ploaia de raze a unui ideal”. Aşadar, „fără puterea coordonatoare a unei idei directive, care să facă ca toate sforţările de fiecare clipă a tuturor membrilor colectivităţii să se armonizeze în acorduri de muncă şi astfel să se poată realiza un maxim de folos cu un minim de sforţare, nu se poate iarăşi concepe cultură adevărată.” În chip elocvent, preotul, profesor şi scriitor, Toma Chiricuţă afirmă că „idealul conducător al unei culturi nu-i decât acea eflorescenţă minunată a sufletului omenesc pe care sufletul unei întregi mulţimi de oameni şi-l proiectează în viitor, îl consideră un adevăr indiscutabil, cel puţin pentru o bucată de vreme, i se supun din convingere, deci liber, cu toţii ca de un comandant iubit pentru care o

[3] „Revista Moldovei”, an I, nr.1, 1 mai 1921.



BDD-V417 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

armată întreagă şi-ar da viaţa. Încercând să concretizeze imaginea acestui mental colectiv unidirecţionat spre un ideal, el apelează la un reper teologic, coloana de foc a lui Moise care conducea mulţimile prin deşert spre Ţara Făgăduinţei. Concluzia aserţiunii este deci, că nu se poate găsi cultură decât acolo unde există muncă şi ideal "coodonator de puteri", liber asumat. În această accepţie, „cultura trebuie să fie socotită drept singurul mijloc de apărare durabilă a unui hotar." Pentru deplina claritate a ideii, autorul apelează din nou la un exemplu concret: "după cum în lumea fizică, vidul este cel mai sigur mijloc de a sfărâma un vas, tot astfel în istoria societăţilor politice, incultura este cel mai puternic coroziv al hotarelor unui stat. Cultura, munca solidară a tuturor în direcţia unui adevăr, este singura putere capabilă a da un conţinut sufletesc, organizat şi tare, hotarelor unei ţări", căci "legea dominantă, atât peste natura corpurilor fizice cât şi peste cea a corpurilor politico-sociale, este legea densităţii şi a structurii". Retorica preotului publicist formulează astfel de aserţiuni aforistice memorabile spre a conchide: „Numai acele popoare şi-au putut sculpta în stânca istoriei efigia personalităţii lor, care şi-au construit între graniţele lor pe temelii adânci, edificiul masiv şi armonic legat al unei culturi adevărate". Iar această performanţă nu aparţine neamurilor „musculoase şi înarmate până-n dinţi, purtate furtunatec de patima prăzii", ci acelora care „s-au strâns roiuri în jurul adevărului şi în pace au clădit la fagurul culturii"; căci „puterea de rezistenţă a graniţelor unui stat atârnă nu de grosimea brâului de tranşee, săpat în jurul lui, ci de plinul culturii clădit înăuntru prin sforţarea comună a cetăţenilor lui". Formula aducătoare de glorie în război este (Nota bene!) *„măsura de conştiinţă organizată în cultură*" şi de aceea „orice energie românească, fie ea cât de umilă, este datoare să se verse în matca adâncă şi unică a Culturii neamului". Quod erat demonstrandum, id est, porunca vremii aceasta este: "să ne strângem cu toţii din acelaşi hotar în solidaritatea muncii creatoare de cultură." Găsim că aceste idei merită reiterate, mutatis mutandins, acum când constituirea unei noi structuri geopolitice flutură stindardul globalizării care în afara beneficiilor scontate de iniţiatori, poate duce, ştim deja, la anularea unora dintre glasurile naţiunilor lipsite de acestă armă a unei identităţi culturale puternice şi luminate de raza unui ideal, aşa cum releva preotul scritor şi publicist Toma Chiricuţă la începutul secolului trecut.

Referindu-ne la un alt exemplu afin primului, tot din arealul nordic al românităţii – la Cernăuţi - găsim o altă publicaţie a acelui punct nodal al diacroniei noastre ce a emanat idei similare, *Junimea literară* care s-a numărat printre revistele ce au urmărit programatic să consolideze prin substanţa lor culturală şi literară, unirea teritorială a Bucovinei cu ţara. Chiar mai mult de atât, ea a avut un rol şi mai activ şi meritoriu, acela de-a lupta tenace şi cu folos pentru pregătirea şi provocarea actului unirii prin toată activitatea ei de la înfiinţare. Că lucrul acesta a fost făcut în mod conştient şi deliberat, preluându-se marile cuceriri de conştiinţă ale evenimentelor anterioare, cu scopul asumat de-a le duce la îndeplinire, se înţelege şi din articolul semnat de Ion Nistor, conştiinţă istorică de anvergură, intitulat *Manifestaţiunile Românilor la 1848*, publicat în „Junimea literară" nr.1-3, XIV, 1925: « "Junimea literară" a cărei supremaţie în viaţa culturală a Bucovinei e de necontestat, îşi propune un program de fortificare a spiritualităţi româneşti în această provincie." *(Bucovina literară* - conferinţă rostită la radio Bucureşti). Pornind de la ideea că baza reală a rezistenţei este cultura naţională, Nistor afirmă în mod plastic şi



**BDD-V417 © 2009 Editura Alfa**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)**

sugestiv că ei şi-au propus şi au săpat *tranşee culturale* pentru că „Junimea literară*”* trebuia să devină organul noului curent mântuitor. Se pare deci că nu întâmplător această imagine a apărării fruntariilor geografice prin fortificare culturală apare şi în conştiinţa şi în textul redactorilor botoşăneni de la „Revista Moldovei*”*. Scopul urmărit cu hotărâre de întemeietorii „Junimii literare*”* a fost „să strângem legăturile sufleteşti cu Românii de pretutindeni, să întărim conştiinţa naţională şi să furnizăm armele culturale pentru lupta de apărare a drepturilor noastre imprescriptibile asupra pământului scump al Bucovinei noastre strămoşeşti”. În acest sens, Nistor şi colaboratorii săi au reuşit să unească în jurul revistei „tot ce avea Bucovina mai distins ca conştiinţă naţională şi intelectualitate”. Prin cuvântul ei înaripat „Junimea literară*”* a făcut şcoală politică şi naţională. Drept dovadă a penetrării acestui flux sufletesc şi de mare elevaţie, este faptul că în timpul războiului sute de tineri bucovineni s-au înrolat în armata română, mulţi dintre ei căzând la datorie.

În lunga perioadă de apariţie a revistei bucovinene, cu o întrerupere pe timpul războiului, se observă deci două mari preocupări: înainte de Unire a fost unul dintre cele mai puternice şi eficiente centre de propagare a necesităţii înfăptuirii acestui ideal, iar după Unire s-a alăturat altor publicaţii care s-au străduit să consolideze Unirea teritorială prin conştiinţă culturală şi prestaţie literară şi să dea conţinut spiritual, cultural şi estetic întregului naţional înconjurat de noile hotare. În interiorul ţării această luptă a fost susţinută de Academia Română, secondată energic şi luminiscent de „Semănătorul*”* şi Liga Culturală a lui Nicolae Iorga „al cărui cuvânt de apostol găsi un puternic ecou în sufletele bucovinenilor”. Se dovedeşte din nou că marile mişcări şi evoluţii de conştiinţă şi de spirit în mentalul colectiv, în „patrimoniul sufletesc al neamului”, se realizează, nu în ultimul rând, prin personalităţi energetice şi polarizatoare şi că, aşa cum avea să susţină Rebreanu referindu-se la Titu Maiorescu: „într-un moment providenţial a trebuit un om providenţial”. La fel, dacă pentru întreg arealul naţional al acestui nou moment providenţial în „cugetarea lui Dumnezeu” cum numea Eminescu istoria, al Marii Uniri, acest personaj a fost, în mod indubitabil, Iorga, aşa a fost şi Iancu Nistor un personaj providenţial al Bucovinei într-un moment esenţial al destinului ei, căci şi acesta a fost o astfel de personalitate puternică, producător şi distribuitor de enegie spirituală, un om implicat în politică, în cultură şi în destinele naţiunii, de o cultură profundă şi o sensibilitate aleasă. Într-un cuvânt, el a fost una dintre personalităţile rare pe care şi le produce o naţiune atunci când simte că trebuie să renască.

Dar publiciştii acelui moment pe care-l luăm acum în vizor nu s-au limitat doar la stimularea creaţiei şi propăşirea culturii naţionale, ci au fost conştienţi de necesitatea a ceea ce va fi cunoscut in aria literară sub denumirea de sincronism în raport cu mediul cultural european. Astfel în bogatul sumar al publicaţiilor lor îşi găseşte spaţiu de afirmare o largă paletă de traduceri, comentarii, adaptări, prelucrări, analize, prezentări etc. ale unor opere şi autori din literatura universală, fapt potenţat prin larga lor formaţie culturală, prin stăpânirea lejeră a unor limbi străine. Din nou producem (doar) câteva exemple. Chiar de la primul număr al „Revistei Moldovei*”* de la Botoşani apare un articol intitulat *O amintire despre un poet,* în care Marguerite Crudu, soţia de origine franceză a conducătorului revistei, Tiberiu Crudu, înţelege să contribuie şi ea, după ce a învăţat româneşte, la efortul publicistic comun, prin popularizarea literaturii franceze în rândul cititorilor



BDD-V417 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

Moldovei de Nord. Evenimentul care-i prilejuieşte demersul este centenarul naşterii lui Charles Baudelaire, poet pe care autoarea îl prezintă în medalion, făcând şi avenite consideraţii şi disocieri menite să faciliteze înţelegerea noutăţii poetice baudelairiene, (Nota bene!), şocul produs de apariţia sa neaşteptată, arătând că volumul *Fleurs du Mal* a trebuit „arbitrat" de poliţie, care a interzis anumite piese. Aprofundând apoi analiza fluidului poetic comentat, sintetizându-i particularităţile, autoarea reuşeşte să configureze un articol de interes pentru publicul cititor, dar şi să releve imaginea corectă şi importanţa majoră a acestui autor în planul literar european. Aceeaşi autoare publică un articol mai amplu, intitulat *Feminismul şi Molière* (I,11) în care abordează curajos un aspect delicat, încearcând să reconsidere noţiunea de „preţiozitate" ridiculizată de Molière ca fiind, de fapt, o încercare a femeilor de a-şi dezvolta cultura, „revendicarea şi proclamarea dreptului femeilor la viaţa intelectuală", care a produs o adevărată mişcare salutară căreia i se datorează „talentul remarcabil al doamnei de Sevigné şi acela, mai sever, al doamnei de Maintenon", precum şi alte performanţe culturale feminine. Efectul de ridiculizare generală al acelor strădanii s-a datorat, arată autoarea, şi faptului că femeile "au pus carul înaintea boilor şi se apucară de reformat limba înainte de-a fi câştigat ştiinţa necesară unei opere aşa de serioase". Servindu-se de aspecte şi citate din opera lui Molière, ea demonstrează că acesta nu antipatizează funciar femeile, ci doar le satirizează exagerările şi că, în subsidiar, prin satira lui el a produs un efect salutar de îndreptare a moravurilor. La moartea poetului Pierre Loti, Marguerite Crudu îşi exprimă adâncul regret într-un necrolog (II,2-4), deoarece poetul francez „făcea parte din acei prieteni spirituali de care nu te puteai dezlipi", fiind „o călăuză desăvârşită" pentru sufletele oamenilor călători, „un fermecător magician care-ţi îndreaptă privirea şi-ţi trezeşte inima", un poet pătruns de mila pentru orice fiinţă, ştiind să transmită acea milă tuturor. De aceea „oameni ca el sunt revanşa spiritului asupra materiei şi dovada cea mai bună că moartea nu poate să ucidă sufletul în acelaşi timp cu trupul, sufletul lui fiind „în fiecare pagină, în fiecare rând din cărţile sale".

Acelaşi autor pluridiscipinar, preotul, profesor şi publicist Toma Chiricuţă publică un serial de traduceri ale unor texte de Giovanni Papini, alese, evident, în funcţie de afinităţi şi de anumite idei pe care voia să le susţină prin intermediul celebrului scriitor italian şi pe care le adânceşte conform intenţiilor sale, contribuind şi el la demonstrarea ideilor, acestea fiind, de fapt, mai mult nişte prelucrări, nu doar nişte traduceri mot-à-mot. Astfel, *Pustiul* (II,7) este o demonstraţie convingătoare a autorului şi traducătorului deopotrivă, că „Singurătatea este insuportabilă mediocrului, celui care n-are nimic de dat; care are frică de sine şi de golul din el". Drept dovadă, este pilda lui Isus care, deşi atât de iubitor de oameni, se retrăgea adesea să mediteze în pustiu, habitudine prielnică oamenilor aleşi, căci "mediocrul nu-şi aduce aminte decât de răul pe care i l-ai făcut; noaptea îi e tulburată de dorul de răzbunare; gura lui se usucă la flacăra mâniei. Cel mare îşi aduce aminte de bine şi pentru puţinul bine pe care i l-au făcut oamenii, el uită tot răul".

Ţine să-şi pună cititorii la curent şi cu literatura spaniolă publicând spicuiri din *L'agonie du Christianism* de Miguel de Unamuno (V,5-6), alese, desigur şi acestea, deliberat, în funcţie de scopul moralizator şi culturalizator al publicaţiei. Iată o mostră: „Omul nu se naşte cu un suflet; el moare când şi-a făcut unul. Scopul



**BDD-V417 © 2009 Editura Alfa**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)**

vieţii este de-a ne face un suflet, un suflet nemuritor. Căci în clipa morţii, noi lăsăm un schelet pământului şi un suflet, o operă, istoriei. Aceasta numai atunci când ai trăit, adică ai luptat cu viaţa ce trece în vederea vieţii ce rămâne." Sau un alt exemplu: "Nu voi obosi niciodată repetând că ceea ce uneşte mai mult pe oameni sunt discordiile lor. Şi ceea ce-l uneşte mai mult pe un om cu sine însuşi, ceea ce constituie unitatea intimă a vieţii noastre, sunt discordiile noastre intime, contradicţiile lăuntrice ale discordiilor noastre. Pacea cu noi înşine o încheiem, întocmai ca Don Quichotte, numai atunci când vrem a muri." De remarcat că în acest fel – dar şi prin texte aparte - cititorii revistei sunt puşi la curent şi cu universul cervantin şi cu personajul său emblematic, ce va avea apoi atâtea întrupări şi replici literare în limba română, dar şi o remarcabilă exegeză comparatistă românească relativ recentă pe această temă[4].

Colaborator statornic al « Revistei Moldovei », profesorul cernăuţean Leca Morariu colaborează aici, printre multe altele, şi cu traduceri; cunoscător desăvârşit al literaturii germane, el traduce din poemele lui Goethe (II,7). Evantaiul autorilor lumii pe care-i apropriază revista botoşăneană cuprinde şi pe Rabindranath Tagore, din care N.N. Răutu (fost student preferat al lui G.Ibrăileanu) traduce sub titlurile *Pe ţărmul lumilor fără sfârşit* şi *Somnul cel potolit pe ochi de copil*, fragmente din *Gitanjali* (I,8), nişte meditaţii despre miracolul etern reîntrupat al copilăriei, transpuse cu sensibilitate afină de profesorul-publicist. Poetul roman Horaţiu estre prezent în « Revista Moldovei » prin epistola *Lui Postumus*, (IV,11-12) în traducerea română a lui V.Gh. Petrescu, textul fiind însoţit şi de un adaos explicativ pentru înţelegerea unor termeni latini speciali. Mai multe numere ale revistei publică *Fragmente,* cugetări de Charles Wagner traduse de Traian Vasilescu. Din proza popoarelor vecine se publică un lung fragment intitulat *Floarea fericirii*, (II,11-12) de scriitoarea poloneză Leonora Sienicka, împreună cu o prezentare a ei ca autoare de succes a vremii, tradus din limba franceză de Dr. H.Vasiliu.

Găsim în câteva numere ale revistei şi o parte din traducerile foarte bine realizate de Costantin Iordăchescu în colaborare cu dr. A. Bortkievici, - un intelectual rus refugiat la Botoşani - din Puşkin, Lermontov şi Maxim Gorki. Astfel *Legenda valahă* (III,2-4) este însoţită de un subsol explicativ în care se prezintă succint activitatea literară a lui Gorki şi se justifică astfel alegerea acestei poezii: „Legenda de faţă ne interesează în deosebi prin titlul ei, în original *Walaşcaia legenda* şi prin faptul că acţiunea se petrece la Dunăre, iar eroii sunt pescari români. Traducerea e cât se poate de fidelă, păstrându-se factura versurilor şi ritmul ca în originalul rusesc. La fel şi traducerea povestirii *Kîrjali* de Puşkin (III, 8-9) este însoţită şi justificată printr-o notă de subsol în care se subliniază importanţa documentară a acestei scrieri pentru noi, românii, deoarece Puşkin, trăind o vreme la Chişinău, „a cunoscut de-aproape evenimentele din timpul Zaverei", iar textul cuprinde amănunte interesante despre viaţa locuitorilor de acolo. De altfel, el relevă faptul că în multe scrieri ale lui Puşkin apar informaţii, observaţii şi amintiri din acea perioadă şi încheie prin afirmaţia că „cine le-ar strânge şi le-ar publica într-un mănunchiu ar face un dar preţios culturii româneşti".

Aprigul polemist pentru apărarea valorilor naţionale care a fost Leca Morariu găseşte prilejul de–a face cunoscute eforturile unor oameni de elită, în contrast cu deserviciile aduse literaturii române prin „pretinse traduceri" publicate atunci de



BDD-V417 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

editura Cartea Românească din Bucureşti. Astfel, *Un popularizator de literatură românească* ce merită şi el popularizat de către profesorul cernăuţean este *Octavian S.Isopescu* (I,8), fost orientalist al facultăţii de teologie din Cernăuţi şi profesor de elină la Universitatea din Iaşi şi, mai ales, un excelent traducător de literatură română în limba germană. Depănându-şi amintirile despre acest erudit, Leca Morariu invocă mai întâi un alt exemplu, acela al expulzatului ceh pe melagurile Bucovinei, Iaroslav Cramerus, care, ajuns aici, a cunoscut şi îndrăgit natura, oamenii şi cultura locului şi le-a făcut cunoscute prin descrieri şi traduceri, prin cărţi poştale cu chipuri şi locuri bucovinene, prin numeroase fapte generoase, printre care şi înzestrarea fiecărei societăţi studenţeşti româneşti cu portrete în mărime naturală ale lui Iorga, ca replică la expulzarea acestuia de către autoritatea austro-ungară. Dorind a urma exemplul acestuia, profesorul Isopescu a cerut sprijnul lui Leca Morariu, ca „logofăt" harnic la scris, şi aşa au fost pregătite pentru tipar mai multe dintre scrierile româneşti traduse în limba germană, publicate mai întâi în Bukoviner-Volksblatt şi apoi în cartea de 204 pagini intitulată *Rumänische Erzählungen aus dem Original übersetzt von S.O. Isopescul.* Amintirea dispărutului profesor şi traducător, ale cărui transpuneri merită cunoscute şi propagate, îi aduce în memorie „una din acele clipe mari când omul se covârşeşte pe sineşi", aceea când, într-o sală plină, un profesor vienez, vorbind despre Volksliedul german a spus: „românii, traducându-şi cântecul poporului german în limba lor, ar putea învăţa cum se preţuiesc creaţiunile poetice ale poporului", iar în liniştea sălii s-a auzit atunci glasul profesorului Isopescu: „oder auch umgekehrt! (sau mai bine invers)" .

De semnalat că nu numai traducerile şi adaptările se bucură de atenţia critică a „Revistei Moldovei*",* ci că revista practică şi o cronică a literaturii străine, în original, sau în traduceri. Prelevând şi aici un exemplu revelatoriu pentru conduita publicistică manifestată în acest domeniu, semnalăm un demers semnat de către C.Oprescu, avocat şi publicist, dar şi profesor de franceză în Botoşani, care citeşte în original cărţi apărute în această limbă (poate plătindu-le la fel ca Miroiu din *Steaua fără nume*!), fiind la curent şi cu „vâlva" provocată de aceste cărţi chiar în locul apariţiei lor, la Paris; având aşadar acces la un număr suficient de mare de publicaţii franţuzeşti, el poate lua şi transmite „pulsul" lor cititorilor botoşăneni. Ca atare, el publică o consemnare a unui astfel de eveniment al vieţii literare pariziene, reacţia produsă de publicarea cărţii *Anatole France en pantoufles*, (1924, Editura Cres, Paris), semnată de fostul secretar privat al marelui scriitor, Jean-Jeacques Brousson şi apărută imediat după moartea scriitorului (IV,10). Din aceasta recenzie de carte cititorii din arealul moldav pot afla şi ei cum acest gest al apropiatului marelui dispărut a fost socotit de o bună parte a criticii franceze ca „un sacrilegiu", drept care un cor de clamări s-au ridicat la cer condamnând faptul că „nu se uscaseră poate florile pe care marchizi şi proletari le depuseseră pe mormântul lui France", când impardonabilul secretar înfăţişă lumii „le revers de la medaille", prezentându-l pe Anatole France „în papuci, în intimitatea lui familiară şi sufletească, cu credinţele şi preferinţele lui intime", grabă socotită ireverenţioasă faţă de idolul iubit şi regretat de fani. După informarea asupra acestui „caz", petrecut nu la Bucureşti, ci la Paris, publicistul botoşănean îşi spune şi părerea lui în această chestiune, nota bene! fără nici o umbră de obedienţă faţa de locul şi persoanele ilustre în discuţie, dar şi fără nici un accent de aroganţă compensatoriu pentru vreun complex de inferioritate



**BDD-V417 © 2009 Editura Alfa**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)**

provincială. Considerăm foarte importantă această obiectivitate, acest calm echilibrat al publicistului botoşănean, pentru scopul demersului nostru care urmăreşte să pună în evidenţă şi atitudinile manifestate de realizatorii acestor reviste „de provincie". Aşadar, C.Oprescu reaminteşte că „dacă istoria literară găseşte util să cunoască, din punctul ei de vedere tot, absolut tot ceea ce „în mod fatal se leagă de o mână de pământ" (nota bene!), cum este în definitiv şi omul de geniu, faptul nu are nici o importanţă pentru estetică, pentru plăcerea ce ţi-o procură o operă de geniu, chiar când autorul ei ar fi fost, din alte puncte de vedere, un ticălos, un criminal". După această reiterare a distanţării sale de concepţia biografistă, Oprescu se desparte critic şi de tonul atitudinii presei pariziene, afirmând că, după părerea sa de cititor neinfluenţat de opinii exterioare, cuvântul „sacrilegiu" este „nu numai prea greu" dar şi „nejustificat" în cazul acelei cărţi care, „dacă ar spune numai şi numai tot adevărul, nu conţine nimic de natură să scadă ceva din autoritatea literară a lui France". Nici unul dintre aspectele „demascate" în carte, senzualitatea lui „aliterară", părerea reală despre Napoleon, Balzac sau Chateaubriand, ori despre Academie, „cum şi cât ar constitui pentru el un demerit?". Dimpotrivă, crâmpeiele aproape necizelate din viaţa scriitorului atrag cititorul iar concluzia de la Botoşani este într-un calm, dar ferm, dezacord cu opinia Parisului: "înseamnă că reversul medaliei e din acelaşi material cu totul şi că este cizelat cu mâna, dacă nu de acelaş maestru, dar cu siguranţă, de a celui mai bun dintre elevii lui.". De altminteri acelaşi C.Oprescu semnează în mai multe numere ale revistei nişte adevărate prelegeri de estetică, despre receptarea operei de artă, despre gustul estetic, despre psihologia creatorului şi a receptorului artei ş.a., invocînd cu dexteritate avizată autori străini de ultimă oră ai momentului precum: Gustav Th. Fechner, Külpe, Volkelt, Lipps, Carl Gross şi alţi, (dovedind lecturi la zi!) din opiniile cărora încearcă să extragă o succesiune logică de idei - accesibile cititorilor revistei *urbis et orbis* - referitoare la noţiuni şi elemente de estetică. Ideea pentru care am prelevat sub egida titlului comunicării noastre exemplul de mai sus este că această conduită, ce include în primul rând o solidă formaţie culturală şi o informare la zi în problemele importante, ca şi tratarea lor fără complexe, dar şi fără aroganţă compensatorie, poate constitui şi astăzi un deziderat al adaptării la cerinţele noii paradigme europene şi un numai.

La acestea se adaugă preocuparea constantă pentru popularizarea performanţelor româneşti în lume, precum succesele unor cântăreţi români pe marile scene ale metropolelor muzicale şi, legat de asta, sublinierea rolului de misionari diplomatici ai artiştilor peste hotare, idee şi ea deosebit de actuală şi benefică. Astfel muzicianul şi, totodată, muzicologul Mihai Grigore Posluşnicu, autor de cărţi, compozitor, profesor, colaborator al multor publicaţii, din multe alte zone ale ţării, şi nu în ultimul rând, din Bucureşti. scrie la rubrica *Cronica muzicală* (II,2) din „Revista Moldovei" despre prezenţa la Botoşani a Filarmonicii bucureştene dirijată de maestrul Georgescu, pentru care a avut întotdeauna un adevărat cult. Faima sa internaţională inimaginabilă, impresiile fulminante ale cunoscătorilor germani, sintetizate în publicaţii străine, altele prezentând tabloul stăpânirii publicului meloman din tot mai multe ţări ale Occidentului, îl duc pe muzicianul botoşănean la o concluzie oraculară şi gradat construită: „Când geniul român în persoana eroului nostru a ajuns la asemănarea unei mari celebrităţi mondiale (...) aceasta trebuie să ne înveţe sufletul şi să fim mândri că şi din punct de vedere muzical, neamul nostru se



BDD-V417 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

poate alătura hotărât de popoarele cu civilizaţie înaintată". Despre un alt eveniment artistic botoşănean care a lăsat lumea încremenită în admiraţie, sine die, scrie şi Simion Labin (III,6-7), evocând concertul baritonului Mihai Vulpescu, după care, „parcă şi azi sunetele vocii sale măreţe vibrează în inimile noastre. "Acest şoc emoţional prilejuieşte o prezentare a portretului acestei vedete româneşti răsfăţate de ziarele din Italia şi Franţa, ce tocmai se pregătea a trece oceanul spre a cânta la Metropolitanul din New York. Despre prestaţia, realmente diplomatic-culturală românească în străinătate, a acestui artist charismatic, scrie mai târziu şi Posluşnicu, sub titlul *Ce misiuni mai pot îndeplini artiştii români în străinătate?* (IV, 6-7) în care, după un scurt excurs în evoluţia propagării valorilor muzicii populare peste hotare, subliniază aportul baritonului Mihai Vulpescu de la Opera din Monte Carlo, care, nu numai că interpretează asemenea cântece dându-le prestigiu şi distincţie artistică, dar face şi altceva: în trei numere succesive ale revistei muzicale *Le Guide de concert*, scrie despre caracterul specific al cântecului popular românesc, însoţindu-şi textul de exemple (de pildă, numeşte cântecul *Deşteaptă-te, Române* drept „marseieza românească"), transcrie notele pentru 21 de piese muzicale şi face traducerea textelor în franceză în paralel cu textul românesc. După toate acestea, baritonul român organizează şi un concert cu program de folclor muzical românesc în care apare îmbrăcat în costum popular naţional interpretând doine, hore, cântece haiduceşti, al căror inventar e trascris riguros de profesorul botoşănean în paginile „Revistei Moldovei*"*. Mai mult de atât, aflăm că fascinantul bariton reuşeşte să-şi convingă o colegă de scenă, Elisabeth Nauroy, să înveţe şi ea să cânte româneşte, singură sau în duet cu el. Despre această iniţiativă a cântăreţului român, Posluşnicu scrie cu o admiraţie nestărmurită şi solemnă, încheind astfel: „acţiunea patriotică întreprinsă de compatriotul nostru la Paris cu sprijinul nemăsurat de mare al confraţilor de la *Le Guide du concert* merită recunoştinţa tuturor bunilor români".

La fel, în foiletarea peisajului publicistic naţional jurnaliştii revistelor noastre „provinciale" urmăresc printre multe alte aspecte, şi modul cum aceste publicaţii contribuie la apropierea de Europa. Iată, de pildă, cum, despre revista „Ideea europeană*"*, căreia-i detaliază numărul pe aprilie 1921, (I,2), acelaşi observator afirmă decis că „e o adevărată europeană publicaţie şi prin conţinutul ei şi prin tonul ei în care discută felurite aspecte ale culturii la noi şi aiurea". Apreciind faptul de-a pune la curent cititorul român cu literatura Europei, ceea ce denotă o remarcabilă deschidere către lume a unei reviste admiratoare a lui Iorga, cel ce dorea să se pună taxe pe cărţile şi publicaţile venite din Occident, el afirmă că „nu există la noi o foaie care să egaleze „Ideea europeană*",* drept care, „această modestă foaie face culturii noastre un serviciu pe care nu-l va putea uita." În acelaşi număr se exprimă entuziasmul pentru primirea câtorva numere ale revistei „Românul*"* din Ohio (America de Nord) pentru care „nu ne putem bucura îndeajuns de faptul că îndepărtaţii şi înstrăinaţii noştri fraţi cultivă cu osârdie graiul tipărit al patriei lor de obârşie". Promiţând să–i urmărească în continuare evoluţia, C.Oprescu nu ezită să facă şi o corecţie trebuitoare, aceea că, dacă unele critici din „Românul*"* asupra stărilor de lucruri din ţară sunt justificate, „se pare că nu se pun îndeajuns în lumină şi cele bune că doar vom avea câteva şi dintre acestea." Aici se deschide o chestiune cu bătaie lungă şi acută în imediata noastră actualitate unde presa a devenit revoltător de ahtiată doar de aspectele negative, ceea ce a făcut necesară chiar



**BDD-V417 © 2009 Editura Alfa**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)**

inițierea unei legi (nu importă aici avaturile ei, ci punerea problemei!) care sa regementeze raportul dintre pozitiv si negativ în economia informației. Într-un alt număr al publicației, (I,10), sub semnătura Econ. D. Furtună, se tratează profilul unei organizați cu mare impact in relațiile noastre cu exteriorul european şi rolul unor comunități româneşti din afara țării la evoluția ulterioară a stării de lucruri națională. semnat de şi intitulat *Serbarea semicentenarului „României June”* . Autorul reia ideea lui Iorga că la Viena au fost două momente importante pentru viața națională românească, unul de la începutul sec. XIX, când s-au întâlnit acolo macedoneni, ardeleni şi boierii negustori din „ambele țări de dincoace” şi celălalt, al anilor 1860, 70, când Eminescu, „s-a întâlnit acolo cu studenții ardeleni şi bucovineni*, alcătuindu-se un fel de pregătire a vieții unitare româneşti” (*sublinierea aparține autorului). Amintind apoi de legăturile dintre Junimea ieşeană cu acea societate, el arată cum imnul societății *Pe-al nostru steag* şi deviza ei, „uniți în cuget şi-n simțiri”, au devenit apoi simboluri naționale de temelie, şi extrapolează subiectul, aratând că au existat şi alte exemple de activitate pro-românească a studenților din străinătate. Un exemplu este cel de la Paris, unde botoşăneanul Scarlat Vârnav apelează la toți românii pentru sprijin în realizarea unei biblioteci, a reşedinței şi a unui salon de întâlnire pentru românimea aflată la Paris, într-o broşură semnată de acesta, cu titlul *Biblioteca română din Paris*, tipărită la Paris în 1846, toate acestea spre a urmări „comunicația şi înfrățirea ideilor”pentru ca, apoi, „întorcându-ne în țară, să putem răspunde aşteptării părinților şi împlini datoria noastră către Patrie.” Aşadar, quod erat demonstrandum, „tinerimea noastră universitară dădea semnalul pentru trezirea conştiinței naționale româneşti cu mult înainte, încă din anii 1840, pe binecuvântatul pământ al Franței”. Reverberațiile acestor fapte în sfera actualului sunt şi ele limpezi şi pot trimite razele exemplarității spre viața de azi a românilor care trăiesc departe de țară, dezirabil fiind ca faptul să un afecteze legăturile de apartenență spirituală cu aceasta şi ca poziția lor să fie folosită în interesul național. De altfel acest autor, Dumitru Furtună, preot, profesor, animator cultural, adunătorul unui adevărat tezaur de valori culturale în aria de nord a țării, - din păcate pierdut azi în mare parte - oferă el însuşi exemplul relațiilor eficiente cu personalități din străinătate puse în slujba interesului cultural național. Astfel despre cartea sa *Cuvinte şi mărturii* din 1915, Dumitru Macarie, editorul de azi al scrierilor sale şi singurul exeget actual al lui Furtună, susține pe bună dreptate, că aceasta este „o primă monografie asupra lui Ion Creangă, înaintea celei a universitarului parizian Jean Boutière, care a folosit-o, de altfel, din plin”[54]. Căci într-adevăr, corespondența asiduă pe care o întreține Furtună cu exegetul francez Jean Boutière din care se percepe „la cald” prețuirea entuziastă a aceluia pentru prelatul moldovean, articolele pe care i le trimite la Paris, îl ajută substanțial pe acela să elaboreze prima monografie despre Creangă apărută în străinătate, ceea ce profesorul francez va şi recunoaşte şi va menționa numele lui Dumitru Furtună la loc de onoare printre cei cărora le datorează mulțumiri pentru ajutorul dat în scrierea tezei sale de doctorat.

Nu putem trece peste un alt exemplu de acest fel prezent în aceeaşi „Revistă a Moldovei” şi anume un articol semnat de Nicolae Iorga despre Mihai Eminescu

[4] Furtună 1990, pag 13.



BDD-V417 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

(II,11-12) intitulat *Sufletul românesc modern: Poetul Mihail Eminescu,* în care vedem că lupta sa de notorietate contra unor influenţe străine malefice asupra vieţii noastre culturale nu-l împiedică să fie preocupat de cunoaşterea de către acelaşi Occident, în cazul de faţă, de către francezi, a operei eminesciene, acesta fiind şi scopul articolului, de-a „încunoştiinţa publicul francez de această puternică manifestaţie de creaţie poetică a unei naţiuni înrudite şi prietene, de opera poetului român, de–a da „o explicaţie psihologică a desvoltării acestei poezii, cu totul nouă prin sinceritatea–i duioasă şi prin avântu-i îndrăzneţ". Demersul începe printr-un excurs istoric introductiv asupra evoluţiei literaturii române sub influenţa franceză, „căreia nu găsim cuvinte ca să-i stabilim mai exact marea însemnătate avută în desvoltarea literaturii româneşti din epoca noastră", arătându-i-se însă păguboasa degenerare de mai târziu, infuzia de diminutive de sorginte fanariotă ş.a. Urmează apoi, ca o poveste pentru uzul şi impresionarea străinilor, istoria venirii pe lume în Botoşani a pruncului de geniu şi se derulează intreaga viaţa şi aură de creaţie a lui Eminescu puse foarte convingător în rama contextului axiologic universal. Lectura acestui text relevă, de fapt, o primă sinteză micromonografică eminesciană în care se îmbină cu intuiţie „Viaţa „ şi „Opera" poetului în articulaţiile lor flexibile, cu mult înainte ca G. Călinescu să facă acest lucru cu grandoarea-i cunoscută. Articolul lui Iorga dovedeşte încă o dată în plus că geniul lui a recunoscut fără tăgadă pe similul său şi i-a ştiut pătrunde atributele unicităţii, chiar de atunci, de la 1922, cu mult înaintea marilor exegeze eminesciene ce aveau să urmeze.Acest text destinat străinilor pe care dorea să-i convingă de dreptul spiritului naţiunii sale de-a fi demn de atenţia şi preţuirea lumii, nu a fost publicat după vreun manuscris oferit de Iorga redacţiei, cum s-ar fi putut crede, având în vedere prietenia statornică dintre Tiberiu Crudu şi marele apostol al neamului, ci a fost tradus pentru „Revista Moldovei*"* de către profesoara Cecilia Halunga de la şcoala normală de fete din Botoşani după „Revue blue*"* din 15 august 1922 în care Iorga îl publicase în limba franceză. Aşadar, „Revista Moldovei*"* prezenta astfel cititorilor săi în mod elocvent, faţa literaturii române pe care o arăta Nicolae Iorga lumii din afara ţării sale, demonstrând că, deşi acesta anatemiza influenţa decadenţei Occidentului, se străduia din răsputeri să stea drept în faţa acestuia în fruntea valorilor culturii româneşti pe care voia să le integreze în lume.

Şi încă ceva, un lucru pe care îl considerăm crucial pentru destinul nostru de fiinţă colectivă. Istoria noastră a consemnat încă din periada antică permanentele efecte ale disjuncţiei existente în sânul acestei fiinţe colective, vizibile mereu de-a lungul diacroniei vieţii noastre naţionale pînă în imediata actualitate. O lungă serie de conflicte şi dezacorduri, o tendinţă perpetuă de suprimare de către majoritate a indivizilor de excepţie, fenomen a cărui cea mai grăitoare expresie se găseşte în balada Miorița unde Ortomanul (întruparea kalokagathiei) este suprimat de cei invidioşi pe înzestarearea lui. De-a lungul istoriei noastre asemenea exemple abundă, din pacate, daca e să considerăm doar suprimarea lui Grigore Ghica Voevod sau Nicolae Iorga. Momentul Marii Uniri a fost, după acela al Unirii Principatelor, o majoră abolire a acestei tendinţe naţionale aproape organice iar realizarea statului naţional unitar cu perioada de renaştere interbelică ce i-a urmat, a constituit un exemplu, bazat pe fenomenul contagiant al energiilor luminate, al efectelor



**BDD-V417 © 2009 Editura Alfa**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)**

miraculoase pe care le poate produce o asemenea abolire – fie şi temporară - a discordiei şi a instaurării depline a armoniei şi concordiei spirituale.

Concluziile valabile pentru actualitate ale acestor exemple relevate mai sus credem ca s-au desprins „la pas" din curgerea textului, dar încercăm o reiterare a lor sintetică în chip e încheiere. Exemplele oamenilor de cultură români din trecut, pornind, de pildă, de la cel al lui Cantemir drept reper, relevă deopotrivă focalizarea asupra valorilor naţionale interne, preţuirea şi popularizarea lor în afara contextului naţional, abolirea păguboasei infatuări europeise în faţa elementului naţional, înţelegând că nimic un poate fi internaţional fără a fi mai întâi valoros pe plan naţional. Pe de altă parte, contactul cu largul lumii civilizate cată să fie folosit întru asimilarea şi asumarea conţinuturilor evoluate şi întru revelarea către mentalul colectiv românesc. Iar rolul diasporei, azi atât de extinse, într-o proporţie fără precedent în istorie - ceea ce creează o realitate presantă şi exige o conduită pe măsură - poate fi unul uriaş în această adaptare la noua stare de lucruri, nu în ultimul rând prin şansa pe care o pot oferi membrii cultivaţi ai acesteia (şi sunt pline universităţile lumii de români excepţionali!) de-a releva prin traduceri bilaterale importante repere culturale reciproce.

De asemeni, demersurile întreprinse în epoca interbelică de către instituţii de prim rang ale ţării, precum Academia Română nu numai pentru consolidarea culturală, ci în vederea propagării culturii şi literaturii noastre pe plan internaţional pot fi, de asemeni, revăzute şi reiterate, desigur în raport cu noua ordine de lucruri, având însă acelaşi ţel, al adaptării prin mijloace culturale la noile realităţi pe care le-au produs, pe de o parte larga dispersare în lume a maselor compacte de români, precum şi intrarea ţării noastre în Uniunea Europeană. Importante sunt, credem, în această stare de lucruri, pe de o parte menţinerea unei coeziuni pan-româneşti (spre a folosi şi aici termenul avenit acreditat de Profesorul Dan Mănucă) şi, pe de altă parte, păstrarea cu orice chip şi cu orice efort a validităţii dimensiunii culturale, azi, precum ştim, grav ameninţate şi avariate de către spiritul gregar, reţinând ca o deviză inspirata sintagmă de altă dată a preotului scriitor şi gânditor Toma Chiricuţă, valabilă şi în timp de pace, un numai de război: *„măsura de conştiinţă organizată în cultură*".

## Bibliografie

Cervatiuc 2006: Andreea Olaru Cervatiuc, *Don Quijote-punte între mituri,* Prefaţă de Andrei Ionescu, Editura Floare albastră, Bucureşti.

Furtună 1990: Dumitru Furtună, *Cuvinte şi mărturii despre Ion Creangă,* Ediţie, prefaţă şi note de Gheorghe Macarie şi Manuela Macarie, Editura Junimea, Iaşi.

„Junimea Moldovei de Nord", revistă socială, literară. bilunară, apărută la 5 ianuarie 1919 la Botoşani.

Nenati 2007: Lucia Olaru Nenati, *Arcade septentrionale*, (*Reviste, personalităţi şi grupări literar-culturale din Ţara de Sus, implicate în consolidarea prin cultură a Marii Uniri din 1918*), Editura Academiei Române, Bucureşti, 634 pagini.

„Revista Moldovei", apărută la 1 mai 1921 la Botoşani



BDD-V417 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)

## Die Forderung zur Anpassung kultureller Haltung an die geopolitischen Veränderungen. Einige Beispiele aus der Vergangenheit, die eine aktuelle Betrachtung verdienen.

Jetzt, durch den EU-Beitritt Rumäniens, befinden wir uns vor mehreren Umwandlungen des existentiellen Paradigmas unserer Nation, die, einerseits sämtliche kollektive und individuelle Haltungsveränderungen bewirken, und andererseits einen ernsthaften Anpassungsprozess an eine neue Wirklichkeit beanspruchen. Ein Blick auf die Geschichte zeigt, dass es solche Knotenpunkte in unserer nationalen diachronischen Entwicklung schon gegeben hat, und, dass deren großen historischen und politischen Erreignisse, wie z.B. die Vereinigung von 1918 -die dieses Jahr 90 Jahre feiert- das nationale Bewusstsein nachhaltig gestärkt haben. Persönlichkeiten, deren das Schicksal ihrer Nation nicht gleichgültig war, haben auf diese Weise dazu beigetragen, die geopolitische Vereinigung durch eine kulturelle und geistige zu festigen.

In dieser Hinsicht erfolgten ihrereseits beachtliche Bemühungen zur Vollendung dieses Desideriums, denn sie vertraten mit Recht die Meinung, dass die territoriale Vereinigung ohne die kulturelle Kohäsion nicht forbestehen kann.

Ihre Bemühungen, ihre Handlungsweise sowie die erzielten Auswirkungen könnten heute, wenn unsere Nation von einer anderen geopolitischen Wende gekennzeichnet ist, ein Letbild zur Anpassung an die neue Realität darstellen.

*Botoşani, România*



**BDD-V417 © 2009 Editura Alfa**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:37:22 UTC)**